

2024_Anul TRIBUNA 140 (XII):
urmașii să ne poată judeca pe toți! - legături cu partidul național-liberal?
- m'am denunțat ca autor al „crimei”! - era cetită în toate colibe!

Prigoniți fără de răgaz, noi am fost nevoiți să ne încordăm toate puterile ...

Gheorghe Bogdan-Duică și Ioan Rusu-Șirianul sunt inițiatorii mișcării „primejdioase” ... ei au urzit „Liga pentru unitatea culturală a Românilor” sunt vrednici de lovituri!

m'am denunțat ca autor al „crimei”

1884

Anul Tribuna 140

2024

Cauzele retragerii d-lui Dr. Ioan Rațiu.

Nu judec și nu osîndesc pe nimeni, ci expun faptele, pentru-ca contemporanii să le știe și urmașii să ne poată judeca pe toți.

Dacă interesați suntem noi să ne adunăm cu toții la un loc, dușmanii noștri sunt interesați să ne risipească.

Greutățile întemeierii Tribunei!

În lucrarea „TRIBUNA și TRIBUNIȘTII”, scriitorul Ioan Slavici mărturisește toate greutatele înființării Tribunei, implicațiile activității politice a cotidianului sibian, dar și lupta pentru susținerea cauzei naționale și disensiunile dintre membrii Partidului Național Român. Reproducem finalul capitolului „Efectele lucrării «Tribuniștilor Tribunei»” și „Cauzele retragerii d-lui Dr. Ioan Rațiu”: «Avem noi „Tribuniștii” legături cu partidul național-liberal din România și nu ne sfiim a o mărturisi aceasta, fiind-că nu e nimic de ascuns în aceste legături ale noastre, nimic compromițător, fie pentru noi, fie pentru partidul național-liberal, fie pentru statul român. Voi care stați în fața noastră, de ce vă dați silința să-ascundeți legăturile voastre cu cercurile politice din România? De ce umblați cu coșul ridicat când veniți la București? De ce vă dați silinți de a nu părea ceea-ce sunteți!?

În Noembrie 1893 d-l Dr. Ioan Rațiu a fost la București și a avut o întâlnire cu d-l Dimitrie Sturdza și alta cu d-l Lascăr Catargiu: a spus la toată lumea și a și putut spune ce a vorbit cu d-l Dimitrie Sturdza; n'a spus însă nici celor mai intimi soți de luptă ai săi ce a vorbit cu d-l Lascăr Catargiu. Iar puțin timp în urmă a stăruit, ca d-l Eugen Brote să-i vîndă „Tribuna” și „Institutul Tipografic”. D-l Eugen Brote i-a răspuns că n'are nimic de vîndut, și guvernul ungar a suprimat „Tribuna”, pentru cuvîntul că proprietarul ei nu se află în țară. Dar d-l Dr. Ioan Rațiu nu s'a mărginit la „Tribuna”.

Prigoniți fără de răgaz, noi am fost nevoiți să ne încordăm toate puterile, să mergem cu firoasă grabă înainte și să facem într-o zi ceea ce altfel nici în zece n'am fi făcut. **Fie-care lovitură ce ni s'a dat ne-a făcut mai tari în hotărîrea noastră**, fie-care pedecă ce ni s'a pus ne-a făcut mai isteți în alegerea armelor de apărare, fie-care încercare de a ne isola ne-a împins să ne căutăm cu atât mai virtos soți de luptă. Astfel, încetul cu încetul, s'a angajat în luptă întregul popor românesc și „Foaia Poporului” a avut în curînd după întemeierea ei mii de abonați și era cetită în toate colibe românești.

Dacă om chizuit ar fi, d-l Dr. Ioan Rațiu nu s'ar mai fi pus în conflict și cu „băiatul” ce a întemeiat „**Foia Poporului**” și a preamărit atâta timp pe „șeful” său în coloanele ei. Nu-i rămânea însă decât să o facă și aceasta.

„**Băeții**” **Gheorghe Bogdan-Duică și Ioan Rusu-șirianul sunt inițiatorii mișcării „primejdioase”,** pe care au pornit-o studenții de la universitatea din București; după instigațiunile lor s'a publicat și trimis în toată Europa „Memoriul”, prin care s'a pornit lupta în publicitatea europeană; **ei au urzit „Liga pentru unitatea culturală a Românilor”: sunt vrednici de lovituri.**

IV. Causese retragerii d-lui Dr. Ioan Rațiu. Nu judec și nu osîndesc pe nimeni, ci expun faptele, pentru-ca contimporanii să le știe și urmașii să ne poată judeca pe toți. Dacă interesați suntem noi să ne adunăm cu toții la un loc, dușmanii noștri sunt interesați să ne risipească. În primăvara anului 1887, în ajunul venirii Maiestății Sale în Ardeal, era lucru hotărît în „consfăturile intime” că lucrurile vor merge bine îndată ce eu voiu fi fost înlăturat.

Ce trebuie să fac eu după-ce am aflat'o aceasta? Cea mai mare mulțumire a vieții mele e să stau în școală, deși n'am fost pregătit pentru cariera de învățător și astfel, ca om lipsit de cuvenita calificare, nici nu pot să fac parte din „**corpul didactic**”. La 1884 însă, când am plecat de la București, dedeam lecțiuni la institutul privat al d-nei Manliu, la școala, tot privată, a **Societății pentru învățătura poporului român** și la „**Asilul Elena Doamna**”, unde reposatul General Davila mă însărcinase să predau pedagogia și limba română, iar d-l V.A. Urechia mă numise director. Numai cu mare jale m'am despărțit de elevii și elevele mele. Nimeni nu mă va osîndi dar, dacă voiu mărturisi că nu eram mîhnit acum, când mi se cerea să mă întorc la „**dăscălia**” mea. Eu care uit toate mîhnirile când intru în clasă și nici-odată în școală nu mi-am pierdut răbdarea, nici-odată nu m'am supărat, nici-odată nu am avut nevoie să pedepsesc, eu ani de zile de-a rîndul, nu numai lucrasem la Sibiiu până la istovirea puterilor mele, dar m'am și expus, am primit asupra mea tot odiul, m'am făcut urgisit chiar și celor mai de aproape ai mei. Văzând cum cei ce lucrau alături de mine sunt loviți fără de milă, eram cuprins mereu de simțămîntul că trebuie să mă arunc eu în gura lupilor, pentru ca să feresc pe cei-lalți de colții lor. **Om sunt, și firească era dorința mea de repaos.**

Nu credeam, ce-i drept, că lucrurile se vor schimba în urma plecării mele din Sibiiu, dar îmi dădeam silința să conving pe amicii mei, că e în interesul cauzei să se facă încercarea aceasta. Generalul Davila murise, dar știam că la „**Asil**” pot ori-și-când să mă întorc ca la mine acasă. Și, în adevăr, d-l Dimitrie Sturdza, atunci ministru de Culte și instrucțiune publică, a fost mulțumit de hotărîrea mea de a-mi reocupa catedra, ba mi-a făcut propunerea să primim soția mea direcțiunea, iar eu direcțiunea de studii. Cei mai mulți dintre amicii mei însă nu voiau să știe nimic despre hotărîrea mea de a pleca; conferența m'a ales în comitetul central executiv, iar comitetul m'a ales secretar general al său și m'a însărcinat să vii la proxima ședință cu un proiect de memorand. Trebuia deci să rămân și eram hotărât s'o și fac aceasta.

În „proxima” ședință însă, d-l Babeș ne-a făcut împărțirea că guvernul a luat hotărîrea de a disolva comitetul și a propus ca comitetul să previe executarea acestei hotărîri, declarându-se el însuși disolvat. N'a fost primită propunerea aceasta, dar comitetul și-a sistat de fapt lucrarea prin hotărîrea de a nu intra deocamdată în discuțiunea proiectului de memorand. Rămânea numai, ca la altă „proximă” ședință fiecare dintre membri să vie cu nouă „date și acte” pentru memorand.

În „consfătuiri intime” apoi, d-l V. Babeș a arătat mai deslușit, că partidul e grav compromis prin prezența mea în comitetul lui executiv. Deși cetățean ungar, eu petrecusem timp de zece ani în „străinătate”, unde aveam legături, și astfel nu mai puteam să iau parte la viața politică a patriei mele, fără ca să compromit „causa”.

Atât de puternice erau resoanele aceste, încât nu numai d-l V. Babeș, ci tot odată și președintele, d-l Gheorghe Barițiu, și-au anunțat retragerea din comitet. I-am adresat atunci d-lui G. Barițiu o scrisoare, prin care i-am adus la cunoștință că eu, nu numai că mă retrag, dar și părăsesc țara. Cu toate acestea am rămas. Pozițiunea îmi era la București asigurată; proprietarul casei, în care locuiam la Sibiu, d-l profesor Dimitrie Comșa, pusese biletul de închiriere; lucrurile îmi erau împachetate; făcusem chiar vizitele de adio: amicul meu Dr. V. Lucaci înșă, venind la acea „proximă” ședință, a fost arestat pe drum, așa din senin, și din întâmplare numai fără de „datele și actele”, pe care le aducea pentru memorandum.

În fața acestei situațiuni înăsprite, plecarea mea ar fi fost un fel de desertiune. Trebuia să mai aștept.

În urma retragerii răposatului Gheorghe Barițiu, comitetul era ca disolvat. El nu avuse puțința de a se pronunța asupra demisiunilor date, și astfel Gheorghe Barițiu era considerat ca președinte: el înșă, considerându-se demisionat, nu voia să convoace comitetul. După multe temporisări, s'a hotărât apoi ca membrii comitetului să se întrunească la Turda sub președinta d-lui Dr. Ioan Rațiu. D-l V. Babeș a declarat că va lua și dsa parte la această întrunire, dacă nu mi se va trimite și mie convocare. I s'a făcut pe plac, și s'au ținut apoi consfătuiri la Turda, la Cluj, ba chiar și la Budapesta, în saloanele d-lui Dr. A. Mocsonyi: simțământul general era că toate ar merge foarte bine, dacă n'ar fi „intrigile” mele la mijloc. Aceasta era situațiunea, când redactorul răspunzător al „Tribunei” a fost tras în judecată pentru un articol scris, dar nesubscris de mine. Nu se putea o mai bine potrivită ocaziune, ca să mă fac „înlăturat”: deși redactorul primise întreaga răspundere pentru articol, m'am dus la judecătoria și **m'am denunțat ca autor al „crimei”**. În timpul cât am lipsit eu din Sibiu a fost pace și înțelegere atât de perfectă, încât d-l V. Babeș mi-a făcut onoarea de a mă visita în temniță și de a-mi aduce complimente de la d-nii Mocsonyi-ești. „Causa” înșă n'a înaintat de loc, iar după întoarcerea mea din temniță d-l Dr. Alexandru Mocsonyi și ai săi iar s'au despărțit de amicii mei. Acum nu mai stăruia nimeni să rămân, și am putut să plec spre mulțumirea tuturor. Sunt mișei aceia, cari zic că amicii mei n'au dat cele mai grele dovezi despre dorința lor de a face mergerea împreună cu puțință.

Un lucru înșă nu putea să facă: convingerile nu și le puteau sacrifica, de popor nu se puteau despărți, angajamentele luate față de conferința nu le puteau călca, de sine înșiși nu se puteau lepăda».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-12-urmasii-sa-ne-poata-judeca-pe-toti-legaturi-cu-partidul-national-liberal-mam-denuntat-ca-autor-al-crimei-era-cetita-in-toate-colibele-174834.html>

În: *Tribuna*, 18 martie 2024